

**Wyrok z dnia 2 lutego 1995 r.
II URN 52/94**

Przepis art. 7 pkt 5 lit. c ustawy z dnia 28 kwietnia 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin (Dz. U. Nr 23, poz. 99 ze zm.) traktuje okres pracy społeczno-politycznej - w granicach czasowych określonych tym przepisem - jako równorzędny z okresem zatrudnienia na kolei, przy czym "ustanie pracy" w rozumieniu wymienionego przepisu należy interpretować jako faktyczne zaprzestanie jej wykonywania, nie zaś jako wynikające z jej rozwiązania w sposób określony w art. 30 § 1 k.p.

Przewodniczący SSN: Teresa Romer, Sędzia SN: Maria Tyszel, Sędzia SA: Jerzy Kuźniar (sprawozdawca),

Sąd Najwyższy, z udziałem prokuratora Stefana Trautsolta, po rozpoznaniu w dniu 2 lutego 1995 r. sprawy z powództwa Tadeusza N. przeciwko [...] Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych w S. o wysokość emerytury kolejowej, na skutek rewizji nadzwyczajnej Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego [...] od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu z dnia 28 czerwca 1994 r. [...]

u c h y ł i ł zaskarżony wyrok oraz poprzedzający go wyrok Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Szczecinie z dnia 20 października 1993 r. [...] i zmienił decyzję [...] Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych w S. z dnia 30 listopada 1992 r. [...] w ten sposób, że przyjął do podstawy wymiaru świadczenia zarobki uzyskane przez wnioskodawcę Tadeusza N. w latach 1985 - 1986 - 1987.

U z a s a d n i e n i e

Decyzją z dnia 30 listopada 1992 r. [...] Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych w S. przyznała wnioskodawcy Tadeuszowi N., ur. 30 września 1931 r., emeryturę kolejową od dnia 1 czerwca 1992 r., podejmując jej wypłatę od dnia 1 października 1992 r., tj. od rozwiązania umowy o pracę. Wyliczony okres składkowy wyniósł 44 lata 8 miesięcy i 7 dni, zaś do ustalenia podstawy wymiaru świadczenia przyjęto wynagrodzenie z lat 1980-1982 przy wskaźniku wysokości wynagrodzenia 101,29%.

W odwołaniu od tej decyzji wnioskodawca zakwestionował wyliczenie podstawy świadczenia, wskazując, że najkorzystniejsze byłoby przyjęcie wynagrodzenia pobieranego w latach 1985-1987, stąd dochodził wyliczenia podstawy emerytury na podstawie wynagrodzenia z tych lat. Do odwołania dołączył świadectwo pracy wydane przez Oddział Drogowy PKP w S. potwierdzające zatrudnienie od dnia 24 stycznia 1948 r. do 30 września 1992 r.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy, tj. Pomorska Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych wniósł o jego oddalenie, zarzucając że do podstawy wymiaru kolejowej emerytury przyjmuje się wyłącznie zarobki osiągnięte w kolejowej jednostce organizacyjnej. W latach 1984-1987 wnioskodawca korzystał z urlopu bezpłatnego

udzielonego na okres pełnienia z wyboru funkcji I Sekretarza Komitetu Zakładowego b. PZPR, w tym okresie "był na etacie PZPR" i tam też pobierał wynagrodzenie (wyższe niż zarobek jaki otrzymywałby z tytułu zatrudnienia na kolei). Okres ten podlega zaliczeniu do pracy na kolei zgodnie z art. 7 pkt 4 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych, ale wynagrodzenie to, jako nie pobierane w kolejowej jednostce organizacyjnej - nie może być brane pod uwagę dla wyliczenia podstawy wymiaru emerytury.

W toku postępowania wnioskodawca przedłożył pismo PKP Oddział Drogowy w S. z dnia 12 października 1993 r. potwierdzające fakt zatrudnienia i wskazujące, że w okresie urlopowania "uczestniczył w akcjach awansowych w...jednostce", otrzymał też w tym okresie honorowy tytuł "Zasłużony Kolejarz".

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Szczecinie wyrokiem z dnia 20 października 1993 r., [...] oddalił odwołanie, powołując przepis art. 9 ustawy z dnia 28 kwietnia 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 24 maja 1990 r. o zmianie niektórych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym (Dz. U. Nr 36, poz. 205) stanowiący, iż podstawę wymiaru kolejowej emerytury stanowi przeciętne wynagrodzenie wypłacone z tytułu zatrudnienia na kolei lub zatrudnienia równorzędnego z zatrudnieniem na kolei. Wnioskodawca do pełnienia funkcji sekretarza komitetu zakładowego nie był oddelegowany, ale urlopowany przez zakład pracy, okres ten więc nie może być potraktowany jako równorzędny z zatrudnieniem na kolei.

W rewizji od tego wyroku skarżący przyznając fakt pobierania wynagrodzenia w b. KW PZPR wskazał, że świadczenia kolejowe, a to deputat węglowy, bilety kolejowe i świadczenia lekarskie pobierał z PKP, będąc równocześnie systematycznie awansowany.

W odpowiedzi na rewizję, organ rentowy wniósł o jej oddalenie, podtrzymując dotychczasowe zarzuty, w tym ten, iż do podstawy wymiaru świadczenia bierze się pod uwagę wynagrodzenie z tytułu zatrudnienia w kolejowej jednostce organizacyjnej.

Wyrokiem z dnia 28 czerwca 1994 r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu oddalił rewizję, dzieląc stanowisko Sądu I instancji.

W uzasadnieniu tego wyroku Sąd wskazał, że wśród okresów równorzędnych z zatrudnieniem na kolei, wymienionych w art. 7 ustawy, nie figuruje okres pracy w organizacjach partyjnych, jeżeli pracownik nie został do niej skierowany przez zakład pracy. Zgoda pracodawcy na pełnienie funkcji partyjnej - na wniosek KW PZPR w S., nie jest równoznaczna z oddelegowaniem pracownika do pracy partyjnej.

Powyższy wyrok zaskarżył rewizją nadzwyczajną Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego Rzeczypospolitej Polskiej i zarzucając rażące naruszenie art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 28 kwietnia 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin (Dz. U. Nr 23, poz. 99 ze zm.), wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Szczecinie z dnia 20 października 1993 r., [...] i zmianę decyzji Pomorskiej Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych w S. w części dotyczącej podstawy wymiaru świadczenia przez przyjęcie za tę podstawę zarobków wnioskodawcy z lat 1985-1986-1987. Zdaniem rewidującego art. 7 pkt 5 lit. c ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin uznaje za okres równorzędny z okresami zatrudnienia na kolei okres "skierowania do pracy społecz-

no-politycznej", co obejmuje każdą pracę tego typu niezależnie od tego, kto dokonywał skierowania. Taką interpretację potwierdza też rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 września 1974 r. w sprawie zasad udzielania bezpłatnych urlopów pracownikom powołanym do pełnienia z wyboru funkcji w organizacjach społecznych (Dz. U. Nr 37, poz. 218), które zobowiązywało zakład pracy do udzielenia pracownikowi urlopu bezpłatnego na wniosek m.in. wojewódzkiej instancji PZPR, zaś okres takiego urlopu wliczało się do okresu pracy w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem w danym zakładzie pracy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rewizja nadzwyczajna jest uzasadniona, zaś jej uwzględnienie powoduje uchylenie zaskarżonego wyroku i poprzedzającego wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Szczecinie oraz zmianę decyzji organu rentowego, tj. [...] Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych w S.

Podzielić należy zarzut rażącego naruszenia prawa, a to art. 9 ust. 1 w związku z art. 7 pkt 5 lit. c ustawy z dnia 28 kwietnia 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin (Dz. U. Nr 23, poz. 99 ze zm.), zwanej dalej ustawą o z.e.k. [...].

Trafnie wskazuje skarżący, że okres pracy wnioskodawcy w charakterze sekretarza byłego Komitetu Zakładowego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w węźle PKP w S. jest okresem równorzędnym z zatrudnieniem na kolei stosownie do powołanego wyżej art. 7 pkt 5 lit. c ustawy, to zaś pozwala, na przyjęcie przeciętnego wynagrodzenia z tytułu tego zatrudnienia, tj. z okresu lat 1985-1987 do podstawy wymiaru emerytury kolejowej

Według przepisu art. 175 § 1 k.p. pracodawca jest zobowiązany do udzielenia pracownikowi urlopu bezpłatnego na czas trwania mandatu pochodzącego z wyboru, zaś § 2 cytowanego przepisu upoważnił Radę Ministrów do określenia organizacji uprawnień do występowania o udzielenie urlopu bezpłatnego oraz ustalenia zakresu uprawnień przysługujących pracownikowi korzystającemu z urlopu bezpłatnego. Wydane na tej podstawie - dziś już nie obowiązujące - rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 września 1974 r. w sprawie zasad udzielania bezpłatnych urlopów pracownikom powołanym do pełnienia z wyboru funkcji w organizacjach społecznych (Dz. U. Nr 37, poz. 218 ze zm.), przewidywało w § 3 ust. 1 pkt 1, iż takiego urlopu udziela się na wniosek m.in. "wojewódzkich instancji PZPR", zaś w § 6 stwierdzało, że pracownikowi który po urlopie, stawia się do pracy w terminie, okres bezpłatnego urlopu wlicza się do okresów pracy w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem w danym zakładzie pracy. Łączyć to należy z przepisem art. 74 k.p., który uprawnia pracownika pozostającego, w związku z wyborem, na urlopie bezpłatnym, do powrotu do macierzystego zakładu pracy na stanowisko równorzędne z poprzednio zajmowanym, jeżeli zgłosi swój powrót w ciągu 7 dni od rozwiązania stosunku pracy z wyboru.

Gramatyczna wykładnia przepisów cytowanego rozporządzenia Rady Ministrów pozwala na przesądzenie, że wykonywanie funkcji z wyboru w wymienionych organizacjach politycznych, obligatoryjnie powodowało - wobec wniosku organizacji - udzielenie urlopu bezpłatnego w macierzystym zakładzie pracy, który to okres, po

powrocie do pracy, podlegał zaliczeniu do wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem, a więc był traktowany jako okres zatrudnienia.

Stosownie do przepisu art. 7 pkt 5 lit. c cytowanej ustawy o z.e.k., jeżeli zatrudnienie na kolei ustało na skutek skierowania do pracy społeczno-politycznej, praca ta w rozmiarze nie dłuższym niż 5 lat, licząc od ustania zatrudnienia na kolei stanowi okres równorzędny z pracą na kolei. Przepis ten ma charakter gwarancyjny i pozwala na traktowanie takiego okresu pracy jak pracy na kolei, przy czym ustanie pracy należy interpretować jako faktyczne zaprzestanie jej wykonywania nie zaś jako wynikające z jej rozwiązania w sposób określony w przepisie art. 30 § 1 k.p.

Dotyczy to zresztą także zatrudnienia lub pełnienia funkcji z wyboru w związku zawodowym w czasie bezpłatnego urlopu udzielonego pracownikowi kolejowemu na ten cel, jak też zatrudnienia nie dłuższego niż 5 lat licząc od ustania zatrudnienia na kolei, jeżeli ustało ono wobec nawiązania stosunku pracy na podstawie wyboru - art. 7 pkt 4 i 5 lit. d cytowanej ustawy.

Nie można podzielić stanowiska organu rentowego oraz Sądów Wojewódzkiego i Apelacyjnego, że okres ten podlega zaliczeniu do pracy na kolei, ale nie dotyczy to uprawnień emerytalnych, skoro pracownik - wnioskodawca - nie został do pracy politycznej skierowany przez zakład pracy, gdy się zważy treść cytowanych przepisów i ówczesne zasady kierowania do takiej pracy. Sąd Najwyższy podziela pogląd rewidującego, że okres ten jest okresem równorzędnym z zatrudnieniem na kolei, stanowiącym podstawę do przyjęcia, że wynagrodzenie tam uzyskiwane może być również podstawą wymiaru kolejowej emerytury i renty stosownie do przepisu art. 9 ust. 1 ustawy emerytalnej kolejowej.

Stąd też, w uwzględnieniu rewizji nadzwyczajnej, należało uchylić wyroki Sądów Apelacyjnego i Wojewódzkiego i zmienić decyzję organu rentowego, orzekając co do istoty sprawy na podstawie art. 422 § 1 k.p.c.

=====